

Особливості огляду місця пожежі в межах пожежно-технічної судової експертизи в зимовий період

Анастасія Безугла

судовий експерт, відділ пожежно-технічних досліджень, Київський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7865-9214>, e-mail: anastasia291201@gmail.com

Антон Павлик

начальник відділу пожежно-технічних досліджень, Київський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-6716-4489>, e-mail: fire-expert.kiev@ukr.net

У тезах досліджено особливості проведення огляду місця пожежі в межах пожежно-технічної судової експертизи в умовах зимового періоду. Визначено значення огляду як ключового етапу експертного дослідження, від якості якого залежить обґрунтованість висновку експерта. Проаналізовано основні ускладнення, зумовлені несприятливими природно-кліматичними умовами, а також наголошено на необхідності дотримання методичних і процесуальних вимог з метою забезпечення належного оцінювання судом результатів експертизи.

Ключові слова: пожежно-технічна судова експертиза; огляд місця пожежі; зимовий період; сліди пожежі; осередок пожежі; експертний висновок; доказування; судова оцінка доказів.

Specific Features of Fire Scene Inspection as Part of Fire Examination in Winter Conditions

Anastasiia Bezuhla, Anton Pavlyk

The paper examines the specific features of fire scene inspection within the framework of fire and technical forensic examination under winter conditions. The significance of fire scene inspection as a key stage of forensic research, which directly affects the validity of the expert conclusion, is emphasized. The main difficulties caused by adverse climatic conditions are analyzed, and the importance of complying with methodological and procedural requirements in order to ensure proper judicial evaluation of forensic examination results is highlighted.

Keywords: fire and technical forensic examination; fire scene inspection; winter conditions; fire traces; seat of fire; expert conclusion; forensic evidence; judicial evaluation.

Пожежно-технічна судова експертиза є важливим засобом доказування, оскільки її результати застосовує суд для встановлення причин виникнення пожежі, осередку загоряння та умов поширення вогню. Одним із ключових етапів такої експертизи є огляд місця пожежі, від якості проведення якого безпосередньо залежить повнота та обґрунтованість експертного висновку. Особливої складності цей етап набуває в зимовий період, коли природно-кліматичні умови значно впливають на процес фіксування та збереження слідів пожежі.

Огляд місця пожежі є неодмінною умовою безпосереднього сприйняття й оцінювання як обстановки загалом, так і суттєвих її деталей для встановлення дійсної причини виникнення горіння.

Ефективність огляду обумовлюється дотриманням певних методичних підходів під час його проведення та застосування необ-

хідних технічних засобів і обладнання. Дані, які отримують під час огляду, неможливо повною мірою компенсувати ні свідченнями очевидців, ні документами і матеріалами, які стосуються факту пожежі.

Кваліфіковано проведений огляд місця пожежі завжди дає змогу здобути певну інформацію про обстановку, яка передувала пожежі, умови її розвитку, виявлення й гасіння, а також визначити ймовірне місце виникнення горіння. На підставі знайдених та зафіксованих слідів і речових доказів висувають, розглядають і отримують підтвердження версії про безпосередню (технічну) причину виникнення пожежі.

Безперечно, що специфіка об'єкта пожежі визначає особливості здійснення огляду в кожному окремому випадку, та все ж будь-який огляд умовно розділяють на загальний (статичний), детальний (динамічний) та заключний (цільовий) етапи.

Під час загального огляду здійснюється збирання первинної інформації про об'єкт пожежі, обставини її виникнення й виявлення, масштаби розвитку й наслідки. На підставі отриманих даних необхідно вибрати пріоритетні напрями й послідовність дій щодо дослідження пожежі.

Детальний, або динамічний, етап планується на підставі результатів загального огляду у випадках, коли виникає потреба в з'ясуванні подробиць та деталей, які дають змогу зробити кінцевий висновок щодо особливостей протікання процесів під час пожежі.

Цей етап огляду передбачає активний пошук, виявлення та фіксування характерних ознак, слідів і речових доказів, які вказують на осередок пожежі, ознаки спрямованості поширення горіння та безпосередню (технічну) причину його виникнення.

Під час динамічного (детального) огляду розкривають і розбирають конструкції, які заважають більш прискіпливому пошуку доказових фактів і видаляють залишки пошкоджених матеріалів, майна, пожежного сміття; пересувають окремі предмети й обладнання [1, с. 68; 2].

Заключний, або цільовий, етап огляду містить вилучення проб матеріалів і речових доказів, а також процесуальне оформлення результатів дослідження пожежі [3, с. 33—37].

Тобто огляд місця пожежі в межах пожежно-технічної судової експертизи спрямований на виявлення та фіксування обстановки події, визначення можливого осередку пожежі, характеру та напрямків поширення вогню, а також відбір об'єктів для подальшого дослідження. Отримані під час огляду відомості становлять основу для формування висновку експерта та мають істотне значення для їх подальшого оцінювання судом.

Зимовий період зумовлює низку особливостей проведення огляду місця пожежі. Низькі температури, сніговий покрив та обмерзання можуть призводити до часткової або повної втрати слідів горіння, ускладнювати доступ до об'єкта дослідження, змінювати фізичні властивості матеріалів і конструкцій. Окрім того, короткий світловий день та несприятливі погодні умови обмежують можливості якісного фото- та відеофіксування,

що підвищує ризик неповного дослідження обстановки місця пожежі.

Наприклад, під час огляду транспортного засобу в зимовий період, що зазнав термічних пошкоджень у вигляді повного вигорання передньої частини кузова, проведення дослідження істотно ускладнюється атмосферними опадами, зокрема снігом або дощем. Сніговий покрив та обмерзання можуть приховувати на поверхні автомобіля важливі елементи, необхідні для встановлення осередку пожежі, зокрема сліди стікання горючих рідин.

З метою недопущення ускладнення роботи експертів під час огляду місця події в зимовий період доцільною є попередня підготовка об'єкта дослідження. Зокрема, транспортні засоби слід накривати брезентом, завчасно очищати від снігу, а в разі відсутності застосування — забезпечувати тимчасове закриття отворів з метою запобігання впливу атмосферних опадів, які можуть негативно впливати на процес огляду та збереження слідів пожежі.

Отже, огляд місця пожежі є одним із ключових етапів пожежно-технічної судової експертизи, від якості проведення якого залежить повнота, обґрунтованість та достовірність експертного висновку. Проведення огляду в зимовий період супроводжується низкою об'єктивних ускладнень, зумовлених несприятливими природно-кліматичними умовами, які можуть впливати на збереження слідів пожежі та можливість їх належного фіксування. Урахування сезонних чинників, своєчасна підготовка об'єкта дослідження, а також дотримання методичних і процесуальних вимог під час проведення огляду дають змогу мінімізувати негативний вплив зимових умов і забезпечити формування повного та науково обґрунтованого експертного висновку, що має важливе значення для належного оцінювання його судом та ефективного здійснення правосуддя.

Перелік джерел посилання

1. Пракшин Ю. К., Зернов С. І. Методика огляду місця пожежі. Київ, 1988. 168 с.
2. Мегорський Б. В. Методика встановлення причин пожеж. Київ, 1966. 271 с.
3. Степаненко С. Г., Білкун Д. Г., Яник Я. М., Тимошук Ю. Т. Дослідження пожеж : монографія. Київ, 1999. 223 с.